УДК 336.2:336.5:351

Ситник Н. С.,
д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

Герасименко О. В.,
к.е.н., доц., доцент кафедри економіки та менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ФІСКАЛЬНОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО АСПЕКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. *У статті розглянуто проблеми, пов'язані з особливостями фіскального та інвестиційного аспектів державного управління. Враховуючи поставлені у дослідженні завдання, визначено фіскальний та інвестиційний аспекти впливу державного управління на діяльність підприємств. Вказано на необхідність забезпечення державою виваженої фіскальної політики та сприятливого вітчизняного інвестиційного клімату як взаємозалежних важелів економічної стабілізації. Рекомендовано спростити і впорядкувати державне адміністрування фіскальних аспектів, а також сформувати умови для ринкового саморегулювання інвестиційної діяльності підприємств. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на виявлення взаємовпливів фіскального та інвестиційного аспектів державного управління і рівня збалансованості фінансової системи, а також дослідження взаємозв'язку рівня збалансованості та інтенсивності фіскальних й інвестиційних процесів.*

Ключові слова: фіскальний аспект, податки, інвестиції, інвестиційний клімат, державне управління.

Sytnyk N. S.,
Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the Department of State and Local Finances, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

Gerasymenko O. V.,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Management, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

INTERDEPENDENCE OF FISCAL AND INVESTMENT ASPECTS OF STATE ADMINISTRATION

Abstract. *The article deals with the problems associated with the peculiarities of fiscal and investment aspects of state administration. Considering the tasks of the research, a fiscal and investment aspects of state administration influence on enterprises activity are determined. The necessity of state providing of the balanced fiscal policies and favorable domestic investment climate as interdependent levers of the economic stabilizing is indicated. It is recommended to simplify and put in order the state administration of fiscal aspects, and also create conditions for market self-regulation of investment activity of enterprises. Further research should focus on identifying of interdependences of fiscal and investment aspects of state administration and level of the financial system balancing as well as researching of relationship of balancing level and intensity of fiscal and investment processes.*

Keywords: fiscal aspect, taxes, investments, investment climate, state administration.

Постановка проблеми. З огляду на поточну розбалансованість економічної системи держави серед багатьох наявних векторів державного управління доцільно звернути особливу увагу на взаємозалежність фіскального та інвестиційного аспектів. Так, виважена податкова політика держави сприяє безумовному розвитку малого та середнього бізнесу та покращенню інвестиційного клімату в країні. За наявності відповідного врегулювання на державному рівні законодавчих аспектів щодо умов зовнішнього та внутрішнього інвестування закономірною реакцією на пом'якшення інвестиційного клімату стає збільшення обсягів залучення інвестиційних вкладень та пожвавлення економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, що займалися дослідженням питань, пов'язаних із фіскальним аспектом державного управління, можна згадати В. Загорського, Н. Заярну, Ю. Іванова, А. Крисоватого, О. Мельника, В. Синчака; аспекти державного управління інвестиційною діяльністю розглядали О. Аборнева, І. Бережна, Т. Майорова, В. Марцин, Ю. Подвисоцький тощо. Окремі аспекти фіскального впливу та інвестиційної діяльності підприємств вивчалися у працях авторів дослідження, у т.ч. [1-3]. Проте до цього часу питання впливу державного управління на інвестиційну діяльність підприємств не втрачають своєї актуальності та залишаються недостатньо розглянутими в контексті виявлення впливу збалансованості на даний процес. Оскільки лише за умов податкової зваженості та справедливості можна вести мову про перспективи ефективного розвитку підприємництва та суттєвого покращення інвестиційного клімату, виникає гостра потреба виявлення взаємозалежностей фіскального та інвестиційного впливів на ефективність підприємництва з метою визначення векторів активізації залучення додаткових інвестиційних вкладень, про що і йтиметься у дослідженні.

Постановка завдання. В процесі наукових пошуків автори планують вирішити наступні завдання: визначити фіскальний та інвестиційний аспекти впливу державного управління на діяльність підприємств; вказати на необхідність забезпечення державою виваженої фіскальної політики та сприятливого вітчизняного інвестиційного клімату як взаємозалежних важелів економічної стабілізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктивно розглянути взаємозалежність фіскального та інвестиційного аспектів державного управління, на думку авторів дослідження, доцільно на прикладі підприємництва як рушійної сили відновлення потенційних можливостей країни. Своєю чергою, оскільки сполучною ланкою між різними галузями національного господарства виступає торгівля, автори вважають за необхідне акцентувати увагу на аспектах податкового та інвестиційного розвитку підприємництва саме торговельної сфери. Зокрема, йдеться про виявлення слабких місць та взаємовпливів фіскального та інвестиційного управління у сфері торгівлі.

Конкретними цілями державного управління в сфері торгівлі є: розвиток цивілізованих ринкових відносин у цій сфері; формування цілісної системи торговельного обслуговування; створення нормативно-правової бази, що забезпечує ефективне функціонування й розвиток торгівлі, й, у кінцевому підсумку, забезпечення стабільного економічного зростання. В свою чергу, основною метою державного управління є підтримка стабільності споживчого ринку й забезпечення соціальної спрямованості останнього, що може бути реалізоване за допомогою певних принципів та інструментів. Принципи управління у сфері торгівлі доцільно співвідносити з тими проблемними питаннями, на які необхідно звернути увагу в першу чергу, а саме: формування споживчого ринку; забезпечення стійкого функціонування підприємств й організацій торгівлі як найважливішого чинника економічної безпеки; створення ефективного механізму реалізації програм розвитку інфраструктури товарних ринків; зміна стратегії науково-технічного, інформаційного розвитку; здійснення комплексної системи заходів підвищення інвестиційної привабливості підприємств, формування сприятливих умов для припливу інвестицій шляхом включення ринкових механізмів регулювання, зокрема фондового ринку [4].

В сучасних умовах господарювання особливої актуальності набувають фіскальні важелі державного управління в сфері економічних відносин. Державне регулювання розвитку підприємництва податковими методами реалізується через вплив податків і зборів на ефективність господарської діяльності суб'єктів господарювання, нагромадження фінансових ресурсів в окремих галузях, їх територіальний розподіл.

З метою виявлення взаємовпливів податкових надходжень та ефективності підприємництва у табл. 1 наведено дані щодо кількості суб'єктів ЄДРПОУ (Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України), а також фінансові результати підприємств до оподаткування. Виявлено тенденцію до зростання кількості суб'єктів ЄДРПОУ до 2013 р., натомість у 2014 р. спостерігається зниження за даним показником із 1372,2 до 1331,2 тис. од. Отже, 41,0 тис. підприємств припинили свою діяльність і перестали сплачувати податки. Це підтверджується і виявленою негативною динамікою надходження податку на прибуток підприємств у 2014 р.

Проаналізувавши динаміку фінансових результатів підприємств до оподаткування, слід вказати на проблемний фінансовий стан підприємств, починаючи з 2008 р. Так, за винятком 2011 та 2012 рр., коли фінансові результати підприємств склали 122,2 та 101,9 млрд. грн. відповідно, значення даного показника коливалося від -517,4 млрд. грн. у 2014 р. до 58,3 у 2010 р. Отже, поряд із проблемою зменшення кількості підприємств виникає проблема наявності збиткових підприємств, які об'єктивно не зможуть забезпечити бюджет податковими надходженнями.

Натомість зміна часток надходження бюджетоутворюючих податків до ВВП вказує на незначний відсоток та відносну стабільність надходжень акцизного податку (з 1,30 у 2001 р. до 2,87 % до ВВП у 2014 р.) та податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (з 0,77 у 2009 р. до 1,70 % до ВВП у 2005 р.). В свою чергу, частка надходження податку на прибуток підприємств до ВВП характеризується середнім рівнем стабільності (про це свідчить зміна з 2,55 у 2014 р. до 5,52 % до ВВП у 2005 р. за податком на прибуток підприємств).

Роль оподаткування у забезпеченні функціонування економічної системи країни полягає в обґрунтованому, законодавчо встановленому перерозподілі грошових коштів від платників до централізованих фондів, акумулюванні їх у достатній кількості для реалізації програм розвитку промисловості,

сільського господарства, торгівлі, сфери послуг, транспорту, виконання комплексу загальносоціальних заходів, включаючи охорону здоров'я, науку, освіту, культуру, а також фінансування діяльності органів державної влади.

розвитку торгівлі, а також загальнодержавної економічної стабілізації.

Отже, важливим напрямком вирішення частини проблем державного управління у сфері торгівлі є вдосконалення податкового регулювання, активізація

Таблиця 1

Базові показники оцінки вітчизняного фіскального впливу на ефективність підприємництва *

Показники	**2005 р.**	**2006 р.**	**2007 р.**	**2008 р.**	**2009 р.**	**2010 р.**	**2011 р.**	**2012 р.**	**2013 р.**	**2014 р.**
Податок на додану вартість,										
млрд. грн.	33,8	50,4	59,4	92,1	84,6	86,3	130,1	138,9	128,3	139,0
у % до ВВП	7,96	9,41	8,32	9,71	9,25	7,88	9,90	9,84	8,82	8,87
Акцизний податок,										
млрд. грн.	8,0	8,6	10,6	12,8	21,6	27,6	33,9	37,2	35,3	44,9
у % до ВВП	1,87	1,61	1,48	1,34	2,33	2,52	2,58	2,64	2,43	2,87
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції,										
млрд. грн.	6,5	7,4	9,6	11,9	7,0	9,1	10,5	13,1	13,3	12,6
у % до ВВП	1,70	1,34	1,35	1,26	0,77	0,83	0,80	0,93	0,91	0,80
Податок на прибуток підприємств,										
млрд. грн.	23,5	26,2	34,4	47,9	33,0	40,4	55,1	55,3	54,3	39,9
у % до ВВП	5,52	4,88	4,83	5,01	3,61	3,69	4,19	3,92	3,73	2,55
Кількість суб'єктів ЄДРПОУ, тис. од.	1070,7	1133,2	1187,0	1228,9	1258,5	1294,6	1323,8	1341,8	1372,2	1331,2
Фінансові результати підприємств до оподаткування, млрд. грн.	64,4	76,3	135,9	9,0	-42,4	58,3	122,2	101,9	29,3	-517,4

* Джерело: Складено авторами на основі даних [5].

Вченими досліджуються різні аспекти податкового регулювання торговельних відносин. Так, у дисертації В. Орлової розкрито підходи до виявлення і руйнування схем ухилення від оподаткування та мінімізації платежів до бюджету суб'єктами підприємницької діяльності, до використання системи спрощеного оподаткування через упорядкування механізму встановлення ставок та їх розміру щодо фіксованого податку [6].

Разом з тим, дія податкових важелів виявляється не тільки на рівні окремих підприємств, але і на макрорівні. Торговельна сфера в системі національної економіки виконує важливу роль у формуванні валової доданої вартості в процесі розподілу валового внутрішнього продукту та надає найбільший відсоток валового прибутку серед інших сфер.

Так, питома вага торгівлі у валовій доданій вартості протягом 2001-2015 років зросла від 12,42 % до 16,25 %. При цьому спостерігається практично лінійна залежність за даним показником. Натомість динаміка рентабельності операційної діяльності у сфері торгівлі відрізнялася непостійністю. Так, спостерігаються значні негативні зрушення у 2003 р. (від 14,9 % у 2002 р. до 6,9 %), 2008 р. (від 13,1 % у 2007 р. до -0,2 %) та 2014 р. (від 10,2 % у 2013 р. до -13,1 %) [5]. Така ситуація може бути свідченням існування високого рівня тінізації економіки в торговельній сфері та необхідності відповідного державного управління з метою подальшого збалансованого фіскальних заходів, пов'язаних із недопущенням зниження ділової активності суб'єктів господарювання торговельної сфери та покращенням їх інвестиційної діяльності.

Отже, хоча за останні десять років валова додана вартість, що припадає на торговельну галузь, збільшилася на 171033 млн. грн., що більше в 4,17 раз порівняно з 2004 р., частка торговельної сфери у складі валової доданої вартості зменшується, отже, відбувається скорочення чисельності та/чи масштабів підприємств сфери торгівлі.

Виявлені закономірності мають бути враховані при реформуванні підходів до оподаткування торговельних підприємств. У цьому контексті отримані результати дозволяють підтримати висновок Н. Заярної, що для торгівлі найбільш прийнятним є диференційований принцип оподаткування прибутку підприємств залежно від обсягу прибутку на одного працюючого [7] із запровадженням прогресивно-диференційованої системи оподаткування з неоподаткованим мінімумом, розмір якого може бути встановлений як мінімальний розмір коштів, необхідних підприємству для вирішення стратегічних завдань і забезпечення макропропорцій розвитку економіки.

Висловлені пропозиції кореспондують також із зарубіжним досвідом. У Білорусії держава передбачила пільги для підприємств, що реалізують продукцію через роздрібну торговельну мережу, магазинів із площею торговельного залу не більше 25 м² і на

ринках, ярмарках, виставках-продажах. Ці підприємства сплачують податок на прибуток у фіксованих сумах. Фіксовані суми податку диференціюються залежно від обсягу товарообігу, товарного асортименту, місця розташування об'єкта торгівлі та інших особливостей його діяльності [8, с. 61]. У Франції застосовуються спеціальні (спрощені) податкові режими для малих та середніх підприємств у залежності від величини їхнього обороту та сфери діяльності [9].

Зарубіжні країни активно використовують шедулярну (парцелярну) систему оподаткування, яка поділяє доходи залежно від джерел їхнього надходження на окремі групи – шедули, кожна з яких застосовує свої правила й особливості оподаткування. Багато країн використовують цю систему, не тільки диференціюючи доходи на активні й пасивні, а й детально класифікують види доходів усередині кожної підгрупи. Кількість подібних груп різна в різних податкових системах [10, с. 131-137].

У країнах ЄС торговельні підприємства користуються пільгами з податку на додану вартість. Зокрема, найбільшою кількістю пільг характеризуються торговці Великобританії – вісім із десятьох розглянутих категорій, це близько 80 % товарів, в Ірландії – шість (60 %), а у Данії підприємствам торгівлі держава практично не надає пільг, винятком є тільки підприємства, які здійснюють торгівлю газетами.

Натомість українські торговельні підприємства не користуються підтримкою держави. Навпаки, у той час, як підприємства інших галузей економіки знаходяться у більш вигідному податковому кліматі, торговельні підприємства беруть увесь податковий тягар на себе.

В свою чергу, інвестиції є невід'ємною частиною будь-якої економічної системи. Вони покликані не лише зупинити спад і пожвавити виробництво, а й створити умови для глибокої структурної перебудови національної економіки. Активна інвестиційна діяльність підприємств залежить від багатьох чинників, у тому числі від рівня інфляції, розміру ставки банківського відсотка, податкового законодавства, розміру дефіциту державного бюджету тощо. Тобто саме інвестиційна діяльність повинна посідати базове місце в комплексі заходів, що здійснюється в грошово-кредитній, фінансовій, зовнішньоекономічних сферах державного впливу. Так, на думку Майорової Т. В., недостатнє інвестування призводить до втрати конкурентоспроможності національної економіки, занепаду основного капіталу, спаду виробництва та збільшення собівартості продукції [11, с. 138].

Важливою складовою інвестиційної діяльності є забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення у світовий поділ праці, можливості модернізації національної економіки на цій основі.

Виходячи з того, що інвестиційний клімат є внутрішньою атмосферою, яка сформована на конкретній території, з урахуванням пріоритету залучення додаткових фінансових ресурсів, доходимо висновку: він об'єктивно впливає на позицію інвестора щодо прийняття рішення про інвестування об'єктів тієї чи іншої території.

Зазначимо, що, незважаючи на ряд соціально-економічних проблем розвитку вітчизняних підприємств, вони все ж залишаються привабливими для інвесторів. Під інвестиційною привабливістю підприємства слід розуміти сукупність соціально-економічних характеристик його діяльності на певній території, які відповідають вимогам споживача та інвестора, а також забезпечують досягнення ефекту від інвестиційних вкладень та господарської діяльності підприємств.

Підвищення якості торговельного обслуговування населення, формування локальних споживчих ринків, розвиток торговельних мереж можливі за умов суттєвої активізації інвестиційної діяльності підприємств. Інвестиційна привабливість підприємства складається не лише з його особистої привабливості, а також із інвестиційної привабливості галузі та/чи території, на якій таке підприємство розташоване.

Інтегрування нашої держави у світовий економічний простір дозволяє вирішити проблему інвестування шляхом залучення іноземних інвестицій, необхідних для стрімкого розвитку економіки. Втім, доцільно звернути увагу на те, що залучення іноземних інвестицій не є стратегічно важливим для розвитку вітчизняних підприємств. В Україні достатньо внутрішніх інвесторів, бажаючих здійснити інвестиційні вкладення в українську економіку (в тому числі йдеться про банківський сектор та фінансові інституції). Поряд із цим з'являються ширші можливості самофінансування підприємств (рис. 1).

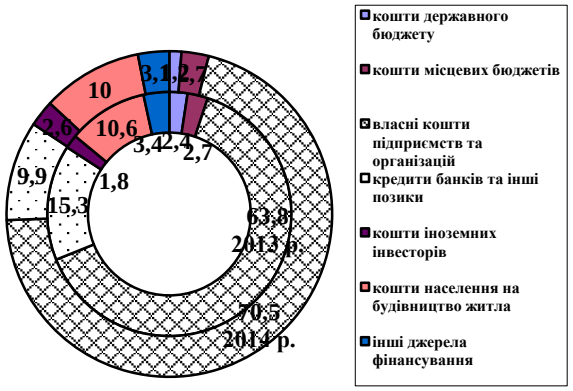

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2013-2014 рр., % [2]

Так, за даними Державної служби статистики України у 2014 році лише 1,2 % капітальних інвестицій профінансовано за рахунок коштів державного бюджету, 2,7 % – за рахунок коштів місцевих бюджетів, 2,6 % – за рахунок коштів іноземних інвесторів, натомість 70,5 % – за рахунок власних коштів підприємств та організацій, а 9,9% – за рахунок кредитів банків та інших позик [5]. Відповідно до рис. 1 останнім часом зростає вага підприємств та організацій у фінансуванні капітальних інвестицій (на 6,7 % порівняно з даними 2013 р.), також спостерігається зростання частки впливу іноземних інвесторів (на

0,8 %). За іншими показниками зміни або не відбулися (частка коштів місцевих бюджетів залишилася на рівні 2,7 %), або фіксувалася негативна динаміка часток (частка коштів державного бюджету зменшилася вдвічі – з 2,4 до 1,2 %, частка кредитів банків та інших позик знизилася на 5,4 % до рівня 9,9 %). Тобто в сучасних умовах перш за все підприємствам слід максимально задіювати механізми самофінансування, а також сприяти додатковому залученню іноземних інвестицій. Державний вплив на інвестиційну діяльність підприємств у даному випадку полягатиме у забезпеченні умов, необхідних для її ефективної реалізації. Одним із визначальних чинників створення державою відповідного інвестиційного клімату, забезпечення стабілізації економіки є комплексне вирішення ринкових реформ, які мають гарантувати у перспективі розвиток підприємств на самодостатній ринковій основі.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. В результаті проведеного дослідження виявлено наступні проблемні аспекти фіскального та інвестиційного управління у сфері торгівлі: причинно-наслідковий зв'язок посилення податкового тиску на підприємства торговельної сфери і різкого скорочення їх чисельності; необхідність створення умов для розвитку сприятливого вітчизняного інвестиційного клімату; недостатнє залучення зарубіжного досвіду фіскального та інвестиційного управління у вітчизняні реалії.

При цьому вирішення зазначених проблем вбачається лише у здійсненні комплексних регулюючих та взаємоузгоджених заходів на загальнодержавному і місцевому рівнях. Важливими напрямками вирішення частини проблем фіскального управління у сфері торгівлі є вдосконалення податкового регулювання, перехід на світові стандарти оподаткування, активізація фіскальних заходів, пов'язаних із недопущенням зниження ділової активності суб'єктів господарювання торговельної сфери. Виключно у результаті акумуляції законотворчого та управлінського потенціалів, а також завдяки ґрунтовному вивченню й використанню відповідного зарубіжного досвіду можна вести мову про перспективу підвищення ефективності вітчизняного фіскального управління у сфері підприємництва.

Також виникає необхідність здійснення змін у впливі держави на фіскальну сферу та інвестиційну діяльність. Спрощення і впорядкування державного адміністрування фіскальних аспектів, формування умов для ринкового саморегулювання інвестиційної діяльності підприємств є вкрай необхідними у вирішенні проблем створення сприятливого вітчизняного інвестиційного клімату та досягнення економічної стабілізації.

Серед перспективних напрямків подальших досліджень авторів доцільно згадати про необхідність виявлення взаємовпливів фіскального та інвестиційного аспектів державного управління і рівня збалансованості фінансової системи, а також дослідження взаємозв'язку рівня збалансованості та інтенсивності фіскальних й інвестиційних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Sytnyk N. Influence of investments into trade sphere on a financial system firmness and balancing / N. Sytnyk, O. Gerasymenko // Proceedings of the VII International Academic Congress "Modern World: Politics, Economy, Culture, History, Technology, Science and Education". – "Ottawa University Press", 2015. – P. 159-164.

2. Герасименко О. В. Вплив державного управління на інвестиційну діяльність підприємств як важіль економічної стабілізації / О. В. Герасименко // Сучасні тенденції функціонування та розвитку підприємств: загрози і виклики : колективна монографія. – Д. : ЛІРА, 2016. – С. 6-18.

3. Sytnyk N. Problems and prospects of fiscal management in the field of trade / N. Sytnyk, O. Gerasymenko / Problems of social and economic development of the business: national and international experience : Collective monograph. – Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, 2016. – P. 66-76.

4. Аборнева О. И. Современный механизм регулирования экономической деятельности торговли: региональный аспект [Электронный ресурс] / О. И. Аборнева. – Режим доступа : http:/www.cfin.ru/press/management/2001-3/01.shtml/.

5. Офіційний портал Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. − Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.

6. Орлова В. О. Податкове регулювання торговельної діяльності підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.07.05 "Економіка торгівлі та послуг" / В. О. Орлова. – Донецьк, 2005. – 19 с.

7. Заярна Н. М. Управління фінансово-економічною діяльністю підприємств роздрібної торгівлі та її регулювання в ринкових умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності") / Н. М. Заярна. – Львів, 2008. – 21 с.

8. Починок А. П. Налоги и налогообложение в СНГ / А. П. Починок ; [под ред. А. П. Починка, Л. П. Павловой]. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 424 с.

9. Міжнародна практика застосування спрощених (спеціальних) режимів оподаткування малого підприємництва [Електронний ресурс] // Аналітичний центр "Академія". – Режим доступу : http:// www. academia.org.ua/?p=342.

10. Кучеров И. И. Налоговое право зарубежных стран / И. И. Кучеров. – М. : АО "Центр ЮрИнфоР", 2003. – 374 с.

11. Майорова Т. В. Системний підхід у визначенні сутності інвестиційного процесу / Т. В. Майорова // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / [відп. ред. А. М. Мороз]. – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 17.1 – С. 137-147.

REFERENCES

1. Sytnyk N. and Gerasymenko O. (2015), Influence of investments into trade sphere on a financial system firmness and balancing, *Proceedings of the VII International Academic Congress "Modern World: Politics, Economy, Culture, History, Technology, Science and Education"*, "Ottawa University Press", p. 159-164.

2. Herasymenko, O. V. (2016), Vplyv derzhavnoho upravlinnia na investytsijnu diial'nist' pidpryiemstv iak vazhil' ekonomichnoi stabilizatsii, *Suchasni tendentsii funktsionuvannia ta rozvytku pidpryiemstv: zahrozy i vyklyky*, LIRA, D., s. 6-18.

3. Sytnyk N. and Gerasymenko O. (2016), Problems and prospects of fiscal management in the field of trade, *Problems of social and economic development of the business: national and international experience*, Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, p. 66-76.

4. Aborneva, O. I. Sovremennyj mehanizm regulirovanija jekonomicheskoj dejatel'nosti torgovli: regionnal'nyj aspect, available at: http:/www.cfin.ru/ press/management/2001-3/01.shtml/.

5. Ofitsijnyj portal Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy, available at: http://www.ukrstat.gov.ua/.

6. Orlova, V. O. (2005), Podatkove rehuliuvannia torhovel'noi diial'nosti pidpryiemstv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk: 08.07.05 "Ekonomika torhivli ta posluh", Donets'k, 19 s.

7. Zaiarna, N. M. (2008), Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu diial'nistiu pidpryiemstv rozdribnoi torhivli ta ii rehuliuvannia v rynkovykh umovakh : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk: 08.00.04 "Ekonomika ta upravlinnia pidpryiemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diial'nosti", L'viv, 21 s.

8. Pochinok, A. P. (2004), *Nalogi i nalogooblozhenie v SNG*, Finansy i statistika, M., 424 s.

9. Mizhnarodna praktyka zastosuvannia cproschenykh (spetsial'nykh) rezhymiv opodatkuvannia maloho pidpryiemnytstva, Analitychnyj tsentr "Akademiia", available at : http://www.academia.org.ua/?p=342.

10. Kucherov, I. I. (2003), *Nalogovoe pravo zarubezhnyh stran*, AO "Centr JurInfoR", M., 374 s.

11. Majorova, T. V. (2011), Systemnyj pidkhid u vyznachenni sutnosti investytsijnoho protsesu, *Finansy, oblik i audyt*, KNEU, K., vyp. 17.1, s. 137-147.